

V zadevi Podbelšek Bračič proti Sloveniji

Evropsko sodišče za človekove pravice (peti oddelek) kot veliki senat v sestavi:

Mark Villiger, *predsednik*,

Angelika Nußberger,

Boštjan M. Zupančič,

Ganna Yudkivska,

André Potocki,

Paul Lemmens,

Aleš Pejchal, *sodniki*, in Claudia Westerdiek, *sodna tajnica oddelka*,

po razpravi, zaprti za javnost, ki je bila 19. marca 2013,

izreka to sodbo, sprejeto dne:

POSTOPEK

1. Zadeva se je začela s pritožbo (št. 42224/04) proti Republiki Sloveniji, ki jo je pri Sodišču na podlagi 34. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: konvencija) 15. novembra 2004 vložila slovenska državljanka Zdenka Podbelšek Bračič (v nadaljevanju: pritožnica).

2. Slovensko vlado (v nadaljnjem besedilu: vlada) je zastopal njen zastopnik.

3. Vlada je bila o pritožbi obveščena 8. marca 2012.

DEJSTVA

I. OKOLIŠČINE ZADEVE

4. Pritožnica je bila rojena leta 1963 in živi v Kamniku.

5. Pritožnica je 28. novembra 1998 pred Okrožnim sodiščem v Ljubljani začela pravdni postopek, ki se je nanašal predvsem na delitev skupnega premoženja. Zahtevek pritožnice je bil 14. decembra 1998 odstopljen Okrajnemu sodišču v Kamniku. Postopek je najprej vodilo Okrajno sodišče v Kamniku (*prvi sklop postopka*), nato je bil razdeljen na dva ločena sklopa in tako je bil del odstopljen Okrožnemu sodišču v Ljubljani (*drugi sklop postopka*).

A. Prvi sklop postopka

6. Okrajno sodišče v Kamniku je v letih od 1999 do 2001 opravilo tri naroke.

7. Pritožnica je 19. junija 2002 vložila zahtevo, da se njeno zadevo dodeli drugemu sodišču, ki ima stvarno pristojnost. Narok, ki je bil razpisan za 26. junij 2002, je bil na prošnjo pritožnice preložen.

8. Vrhovno sodišče je 5. septembra 2002 zavrnilo zahtevo pritožnice.

9. Ko je pritožnica 9. januarja 2003 dopolnila svojo zahtevo, je okrajno sodišče preložilo obravnavo, predvideno za 14. januar 2003, da bi tožena stranka lahko odgovorila na dopolnjeno zahtevo.

10. Pritožnica je 12. septembra 2003 vložila predlog za začasno odredbo, v katerem je sodišče prosila, da toženi stranki odredi izpraznitev prostorov, ki so predmet spora, in vpis zaznambe v zemljiško knjigo, ki prepoveduje odtujitev in obremenitev nepremičnine. Okrajno sodišče v Kamniku je 20. oktobra 2003 delno zavrnilo predlog pritožnice. Pritožnica se je pritožila.

11. Višje sodišče v Ljubljani je 18. februarja 2004 zavrnilo pritožbo pritožnice.

12. Okrajno sodišče v Kamniku je 6. junija 2005 izdalo sklep o prekinitvi postopka. Višje sodišče v Ljubljani je 14. septembra 2005 razveljavilo sklep o prekinitvi postopka.

13. V letih od 2003 do 2005 je pritožnica pri Ministrstvu za pravosodje vložila dve nadzorstveni pritožbi in večkrat zahtevala, da Okrajno sodišče v Kamniku razpiše narok in razsodi v tej zadevi.

14. Na obravnavi 1. januarja 2006 je Okrajno sodišče v Kamniku preložilo glavno obravnavo na 10. marec 2006, da bi tožena stranka lahko preučila predlog pritožnice za poravnavo.

15. Ko se stranki v postopku nista poravnali, je Okrajno sodišče v Kamniku na obravnavi 10. marca 2006 zavrnilo zahtevek pritožnice. Pritožnica se je pritožila.

16. Višje sodišče v Ljubljani je 21. marca 2007 zavrnilo pritožbo pritožnice. Nato je pritožnica pri Vrhovnem sodišču vložila revizijo.

17. Vrhovno sodišče je 24. maja 2007 ustavilo postopek, ker je bila v drugem sklopu postopka dosežena poravnava in je pritožnica umaknila revizijo.

B. Drugi sklop postopka

18. Drugi sklop postopka se nanaša na del prvotnega zahtevka pritožnice, ki je presegal pristojnost okrajnega sodišča in je bil 7. januarja 2004 odstopljen Okrožnemu sodišču v Ljubljani.

19. Od 6. julija 2004 do 22. maja 2007 je bilo opravljenih pet narokov. Stranki sta se 22. maja 2007 poravnali in postopek je bil 28. maja 2007 ustavljen.

II. UPOŠTEVANA DOMAČA ZAKONODAJA

20. Za upoštevanje domače zakonodaje glej *Tomažič proti Sloveniji* (št. 38350/02, 13. december 2007).

21. Poleg tega se 25. člen Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, kakor je bil spremenjen 9. junija 2012, glasi:

25. člen – Pravično zadoščenje za škodo, nastalo pred začetkom uporabe tega zakona

"(1) Glede zadeve, v kateri je domnevna kršitev pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja že prenehala **do 31. marca 2007** (poudarek dodan), pa je stranka pred začetkom uporabe tega zakona vložila zahtevo za pravično zadoščenje na mednarodno sodišče, Državno pravobranilstvo v štirih mesecih po prejemu zadeve v postopek poravnave od mednarodnega sodišča predlaga stranki poravnavo glede višine pravičnega zadoščenja. Stranka je dolžna Državnemu pravobranilstvu posredovati predlog za poravnavo v dveh mesecih po prejemu predloga Državnega pravobranilstva. Državno pravobranilstvo je dolžno odločiti o predlogu čim prej, najpozneje pa v štirih mesecih ..."

PRAVO

I. ZATRJEVANA KRŠITEV PRVEGA ODSTAVKA 6. ČLENA IN 13. ČLENA KONVENCIJE

22. Pritožnica se je pritožila, da trajanje postopka ni bilo v skladu z zahtevo po "razumnem roku" iz prvega odstavka 6. člena konvencije, ki se glasi:

"Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ... v razumnem roku odloča ... sodišče ...".

23. Smiselno se je pritožnica tudi pritožila, da so bila razpoložljiva pravna sredstva pri predolgotrajnih postopkih v Sloveniji neučinkovita. 13. člen konvencije se glasi:

"Vsakdo, čigar pravice in svoboščine, zajamčene s to konvencijo, so kršene, ima pravico do učinkovitih pravnih sredstev pred domačimi oblastmi, in to tudi, če je kršitev storila uradna oseba pri opravljanju uradne dolžnosti."

A. Sprejemljivost

24. Glede prvega sklopa postopkov je vlada pritožnici predlagala poravnavo v skladu s 25. členom zakona iz leta 2006 v obliki pisne izjave na podlagi 15. člena omenjenega zakona, s katero bi priznala kršitev pravice do sojenja v razumnem roku, in je pritožnici ponudila 450 EUR denarne odškodnine. Pritožnica je ponudbo zavrnila.

25. Sodišče ugotavlja, da prehodna določba zakona iz leta 2006, tj. 25. člen, kakor je bil dopolnjen 9. junija 2012, določa postopek, ki ga je treba upoštevati v zvezi s pritožbami, pri katerih je kršitev zahteve po "razumnem roku" že prenehala pred 31. marcem 2007. Ne glede na dejstvo, da je bil predlog za poravnavo oblikovan na podlagi 25. člena, pa ta določba ne velja za zadevo pritožnice, ker se je postopek, v katerem je bila pritožnica stranka v postopku, nadaljeval pred Vrhovnim sodiščem po 31. marcu 2007.

26. Glede uporabe drugih določb zakona iz leta 2006, predvsem 19. člena, pa Sodišče ugotavlja, da je bil postopek v tej zadevi pravnomočno končan v prvih treh mesecih po uveljavitvi zakona iz leta 2006 in se je nato nadaljeval pred Vrhovnim sodiščem. Glede na to, da je takrat veljal zakon iz leta 2006 (glej, nasprotno, *Žurej proti Sloveniji*, (dec.), št. 10386/03, 16. marec 2010, 17. odstavek), pritožnica ni imela možnosti zahtevati odškodnine za zamude, ki so nastale v postopku (glej smiselno *Tomažič proti Sloveniji*, št. 38350/02, 13. december 2007, 41.–45. odstavek, in *Lesjak proti Sloveniji*, št. 33946/03, 21. julij 2009, 54. in 55. odstavek). Ugovor vlade o neizčrpanju notranjepравниh sredstev v prvem sklopu postopka je torej treba zavrniti.

27. Sodišče nadalje ugotavlja, da del pritožbe, ki se nanaša na prvi sklop postopka, ni očitno neutemeljen po točki a tretjega odstavka 35. člena konvencije. Prav tako ni nesprejemljiv iz katerih koli drugih razlogov. Torej ga je treba razglasiti za sprejemljivega.

28. Sodišče v zvezi z drugim sklopom postopka ugotavlja, da na prvi stopnji 1. januarja 2007 še ni bil končan in se je nadaljeval še več kakor tri mesece. Glede na ugotovitve Sodišča v zadevah *Grzinčič proti Sloveniji* (št. 26867/02, 3. maj 2007, 110. odstavek) in *Nezirovič proti Sloveniji* (št. 16400/06, (dec.), 18. november 2008, 27.–42. odstavek), da so morali pritožniki uporabiti razpoložljiva sredstva po zakonu iz leta 2006, je treba pritožbe po 6. in 13. členu razglasiti za nesprejemljive v skladu s prvim, tretjim in četrtem odstavkom 35. člena konvencije.

B. Utemeljenost

1. 6. člen

29. Obdobje, ki ga je treba upoštevati, se je začelo 28. novembra 1998, ko je pritožnica sprožila pravdni postopek na Okrajnem sodišču v Kamniku, in končalo 24. maja 2007, ko je Vrhovno sodišče postopek ustavilo. Postopek je torej na treh stopnjah trajal osem let in šest mesecev.

30. Sodišče ponovno poudarja, da je treba razumno trajanje postopka presoјati glede na okoliščine zadeve in s sklicevanjem na ta merila: zapletenost zadeve, ravnanje pritožnika in ustreznih organov ter pomen zadeve za pritožnika v sporu (glej med številnimi drugimi zadevami *Frydlander proti Franciji* [VS], št. 30979/96, 43. odstavek, ESČP 2000-VII).

31. Sodišče ugotavlja, da se je zadeva nanašala na pravdni postopek in ker vlada ni navedla nobenega argumenta o nasprotnem, se ne zdi, da je bil postopek posebej zapleten.

32. Sodišče je ob pregledu ravnanja pritožnice ugotovilo, da bi pritožnica lahko prispevala k dolžini postopka, ko je zahtevala, da zadevo obravnava drugo pristojno sodišče, ko je spremenila svoj zahtevek pet dni pred razpisanim narokom in vložila predlog za začasno odredbo. Sodišče ponavlja, da ima pritožnica sicer pravico uveljaviti svoje postopkovne pravice, vendar mora tudi prevzeti posledice, ko takšno uveljavljanje pravic vodi v zamude (glej

med drugim *Malicka-Wąsowska proti Poljski* (dec.), št. 41413/98, 5. april 2001, in *Peryt proti Poljski*, št. 42042/98, 2. december 2003).

33. Sodišče ob upoštevanju okoliščin te zadeve in po pregledu vsega gradiva, ki mu je bilo predloženo, meni, da ravnanje pritožnice ni imelo znatnega negativnega učinka na dolžino postopka. Zahtevek pritožnice, da se zadeva odstopi v reševanje drugemu sodišču, je bil obravnavan v manj kakor treh mesecih. Podobno je bil tudi predlog pritožnice za začasno odredbo obravnavan v manj kakor štirih mesecih.

34. Glede preložitve enega naroka zaradi pritožnice, ki je spremenila zahtevek tik pred obravnavo, Sodišče ugotavlja, da nato v bistvu ni bilo nobene obravnave v naslednjih treh letih kljub večkratnim zahtevam pritožnice za razpis naroka in razglasitev sodbe. Sodišče meni, da ravnanje pritožnice ne opravičuje tako dolgega obdobja nedejavnosti, ki ga lahko prav nasprotno skoraj v celoti pripišemo javnim organom.

35. Poleg tega Sodišče ne more zanemariti dejstva, da je prvostopenjsko sodišče navsezadnje potrebovalo sedem let, da je razsodilo.

36. Ob upoštevanju okoliščin zadeve in svoje predmetne sodne prakse (glej *Zabovnik proti Sloveniji*, št. 17596/06 in 17608/06, 24.–27. odstavek, 18. oktober 2012; *Šramel proti Sloveniji*, št. 39154/02, 21.–23. odstavek, 13. December 2007, *Kočevar proti Sloveniji*, št. 40128/02, 17.–18. odstavek, 27. april 2006) Sodišče meni, da je postopek v obravnavani zadevi trajal predolgo in zahteva za "razumni rok" ni bila izpolnjena.

Torej je bil kršen prvi odstavek 6. člena.

2. 13. člen

37. Sodišče ponovno poudarja, da 13. člen zagotavlja učinkovito pravno sredstvo pred domačim organom za očitano kršitev zahteve po prvem odstavku 6. člena, da se zadeva obravnava v razumnem roku (glej *Kudla proti Poljski* [VS], št. 30210/96, 156. odstavek, ESČP 2000–XI).

38. V tej zadevi Sodišča ni prepričalo, da bi pritožnica lahko imela dostop do odškodninskega zahtevka, in Sodišče ugotavlja, da so pravna sredstva zakona iz leta 2006 neučinkovita (glej 25. in 26. odstavek). Sodišče ne vidi razloga, da bi glede pravnih sredstev, ki so bila na voljo pred izvajanjem zakona iz leta 2006, odločilo drugače kakor v prejšnjih zadevah, v katerih je ta pravna sredstva spoznalo za neučinkovita (glej *Lukenda proti Sloveniji*, št. 23032/02, 6. oktober 2005).

39. Sodišče torej meni, da je bil pri obravnavani zadevi kršen 13. člen, saj v domači zakonodaji ni bilo pravnega sredstva, s katerim bi lahko pritožnica dosegla odločitev sodišča, ki bi potrdila njeno pravico do obravnave zadeve v razumnem roku, kakor je določeno v prvem odstavku 6. člena.

II. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

40. 41. člen konvencije določa:

"Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje."

A. Škoda

41. Pritožnica je zahtevala od 3.000 do 5.000 EUR za nepremoženjsko škodo.

42. Vlada je zahtevek izpodbijala.

43. Sodišče meni, da je pritožnica imela nepremoženjsko škodo. Po načelu pravičnosti ji na tej podlagi dokončno prisoja 3.200 EUR.

B. Stroški in izdatki

44. Pritožnica je zahtevala tudi od 500 do 1.000 EUR za stroške in izdatke, ki so nastali v postopku pred Sodiščem.

45. Vlada je zahtevek izpodbijala.

46. Po mnenju Sodišča je primerno priznati pritožnici, ki je ni zastopal odvetnik, 300 EUR stroškov in izdatkov, ki so nastali v postopku pred Sodiščem.

C. Zamudne obresti

47. Po mnenju Sodišča je primerno, da zamudne obresti temeljijo na mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, ki se ji dodajo tri odstotne točke.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE

1. z večino glasov *razglaša*, da je pritožba v zvezi s prvim sklopom postopka sprejemljiva;
2. soglasno *razglaša*, da je preostali del pritožbe nesprejemljiv;
3. *razsoja* s šestimi glasovi proti enemu, da sta bila kršena prvi odstavek 6. člena in 13. člen konvencije;
4. *razsoja* s šestimi glasovi proti enemu,
  - a) da mora tožena država v treh mesecih od dneva, ko ta sodba postane dokončna skladno z drugim odstavkom 44. člena konvencije, Popravljen 5. julija 2013: »od dneva, ko ta sodba postane dokončna skladno z drugim odstavkom 44. člena konvencije,« je bilo vstavljeno. plačati pritožnici ta zneska:
    - i) 3.200 EUR (tri tisoč dvesto evrov) za nepremoženjsko škodo, in morebitni davek;
    - ii) 300 EUR (tristo evrov) za stroške in izdatke ter morebitni davek, obračunan pritožnici;
  - b) da se za navedeni znesek od dneva, ko poteče navedeni rok treh mesecev, do plačila obračunajo linearne obresti po stopnji, ki je enaka stopnji mejne posojilne obrestne mere Evropske centralne banke, za vse zamujeno obdobje z dodanimi tremi odstotnimi točkami;
5. soglasno *zavrne* preostali del zahtevka pritožnice za pravično zadoščenje.

Sestavljeno v angleškem jeziku in 18. aprila 2013 poslano v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Claudia Westerdiek

sodna tajnica

Mark Villiger

predsednik

V skladu z drugim odstavkom 45. člena konvencije in drugim odstavkom 74. člena Poslovnika Sodišča je k tej sodbi priloženo ločeno mnenje sodnika Pejchala.

M. V.
C. W.

LOČENO ODKLONILNO MNENJE SODNIKA PEJCHALA

Ne strinjam se z večinsko ugotovitvijo kršitve pravice pritožnice do sojenja v "razumnem roku". Po mojem mnenju izraz "razumni rok" ne pomeni enako kakor "brez nepotrebne odlašanja." Vendar sem v sodni praksi Sodišča opazil, da je zadnje čase bolj naklonjeno opredelitvi izraza "razumni rok" kakor "kratek čas."

Ključni primeri sodne prakse poudarjajo, da je treba razumno trajanje postopka oceniti "glede na okoliščine zadeve." Presoja Sodišča ne sme biti le hitra. Sodišče mora posamezno zadevo preučiti ne le glede na pritožnika ali pritožnico, temveč tudi glede na visoko pogodbenico.

Države članice Sveta Evrope imajo različno tradicijo, kulturo in življenjsko raven. Nekateri državljani "Evrope" imajo raje dogovor, mediacijo, kakor pa spor na sodišču. Vložitev tožbe na domačem sodišču je za državljane nekaterih držav lahko sramota, medtem ko je to v drugih državah včasih lahko zmagovito dejanje.

Na podlagi moje dolgotrajne prakse in osebnih izkušenj lahko rečem, da daljše sojenje vsem strankam v postopku lahko zagotovi boljši položaj. Včasih je hitro sprejeta sodba lahko slabša za stranke kakor pa razumen dogovor, ki ga tožeča in tožena stranka dosežeta po dolgotrajnem postopku.

Nenazadnje, je Seneka dejal: "*Quod ratio non quit, saepe sanavit mora*" (čas pogosto ozdravi, česar razum ne more). Seneka je tukaj zelo primerno opredelil naravno vladavino spontanega reda svobodnih državljanov. Pri tem je namen konvencije predvsem varstvo temeljnih svoboščin. Varstvo človekovih pravic je ključnega pomena za zaščito take svobode. Brez svobode bi bilo varstvo človekovih pravic le iluzija. Življenje v spontanem redu je življenje, ki ga preživimo svobodni.

Protokol št. 14 h Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin je prinesel zelo pomemben in nov pogled na to vprašanje.

Obrazložitev poročilo k Protokolu št. 14, ki dopolnjuje nadzorni sistem konvencije, navaja nov kriterij sprejemljivosti, in sicer se njegov 80. odstavek glasi:

"Glavna sestavina novega merila je vprašanje, ali je bil pritožnik v znatno neugodnejšem položaju. Izraz si lahko razlagamo na več načinov (to je uvedba dodatne sestavine prilagodljivosti); enako velja za številne druge izraze, uporabljene v konvenciji, vključno z nekaterimi drugimi kriteriji sprejemljivosti. Tako kakor drugi izrazi so tudi to pravni izrazi, ki jih je moč in jih je treba razlagati ob postavljanju objektivnih meril s postopnim razvijanjem sodne prakse Sodišča."

Iz tega odstavka izhaja, da obstajata dve pomembni sestavini:

1. glavna sestavina – "znatno neugodnejši položaj";
2. dodatna sestavina – "izraz si lahko razlagamo na več načinov".

Zakaj je vprašanje, ali je bil pritožnik v znatno neugodnejšem položaju, glavna sestavina novega kriterija sprejemljivosti? Ker mora biti ta sestavina del vsake obravnave kršitve katerega koli člena konvencije na Sodišču. In zakaj lahko ta sestavina del razlagamo na več načinov? Dejstvo je, da vsaka obravnava na Sodišču pomeni razlago konvencije.

Kljub temu je treba vsako mednarodno pogodbo razlagati v okviru mednarodnega prava. Sodišče pri obravnavanju zadev zavezuje tudi mednarodno pravo. Splošno pravilo pri razlaganju mednarodnih pogodb je navedeno v Dunajski konvenciji o pravu mednarodnih pogodb, in sicer se prvi odstavek 31. člena Dunajske konvencije glasi: "Mednarodna pogodba se razlaga v dobri veri in v skladu z običajnim pomenom izrazov v mednarodni pogodbi v njihovem kontekstu ter glede na njen predmet in pomen."

Sodba Sodišča je odločitev v posamezni zadevi glede zatrjevane kršitve konvencije, ki vključuje odločitev v posamezni zadevi glede znatno neugodnejšega položaja pritožnika. Po mojem mnenju bi torej v obravnavani zadevi morali preučiti tudi odnos med morebitnim znatno neugodnejšim položajem pritožnika in trajanjem postopka.

Hitra odločitev Sodišča in njegova razlaga konvencije, da "razumni rok" pomeni izključno "kratek rok" (kar je po mojem mnenju v nasprotju z Dunajsko konvencijo o pravu mednarodnih pogodb), sta lahko nevarni za izvajanje sodne prakse Sodišča na nacionalni ravni. Takšno razlaganje konvencije lahko vodi v prakso domačih sodišč, ki bi poslabšala kakovost odločitev na račun hitrosti in večjega števila odločitev, pri čemer domačih sodišč ne bodo zanimale resnične potrebe strank v postopku. Še več, tako hitro odločanje Sodišča ni povsem v skladu z njegovo subsidiarno vlogo.

Glede na odsotnost podrobne obravnave tega, kar se je dejansko dogajalo na nacionalni ravni, ter v skladu z dejstvi, ki jih je mogoče potrditi na podlagi sodbe, se ne morem strinjati z ugotovitvijo, da je bila konvencija kakor koli kršena.